

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Kolek (štampelj) zneso vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Velja do konca tekočega leta
po pošti in v Ljubljani na
na mesec — 80
posamezne številke po — 7
Vredništvo je na stolnem
hiš. št. 284.
Naročnino prejema opravilno
(administracija) in ekspedicija
Blaznikovi tiskarnici na Bregu.

Izhaja

po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Šolske postave in naše okrajne gospóske.

Eden naših dopisnikov z Gorenjskega omenil je v zadnjem listu „Slovenca“, da šolske postave ljudem jako presedajo zlasti zavoljo šolnine in globe, ktera se staršem naklada, če šestletnih otročičkov uro ali dve uri hoda v šolo ne pošiljajo. Krivdo vsega tega c. k. uradniki zvrčajo na narodne deželne poslance, češ, da so ti take postave naredili. Da ljudje po krivem ne bodo sumičili svojih poslancev, treba je to reč nekoliko pojasniti.

Ko je po naših deželah začel šopiriti se ustavoverni nemški liberalizem, sprevideli so njegovi privrženci, da se bodo le vtrdili, ako šole dobé v svojo last in se mladini vcepijo njihova načela. Prva skrb Dunajskega državnega zbora je tedaj bila, izdelati šolske postave po svojem kopitu. Načela teh postav bila so krščanstvu in potrebam posameznih dežel tako nasprotna, da so konservativni poslanci zapustili državni zbor, ko so prišle te postave v razgovor. Pa ker so imeli nemški liberalci v zboru odločno večino, jih to ni motilo, sklenili so šolske postave v svojem smislu in cesarja pripravili, da jih je potrdil.

Komaj so bile te postave potrjene, zaukazala je vlada deželnim zborom, da se morajo po vsih deželah šole vravnati po teh novih postavah. Naši narodni poslanci so sprevideli, da bi te postave naši deželi in katoliškim njenim prebivalcem ne bile kaj všeč, zato so jih kolikor je bilo mogoče odkladali. Ker pa

je vlada le pritiskala, naredili so 1868. l. postavo o šolskem nadzorstvu, ki bi bila našemu ljudstvu in našim potrebščinam primerna. Pa ker ustavovernim liberalcem ni bila ugodna, in se je bistveno ločila od vladinega predloga, jo minister cesarju ni priporočil in postava ni bila potrjena.

Drugo leto je vlada od deželnega zbora Kranjskega zahtevala, da naredi take šolske postave, ki se bodo strinjale z načeli od državnega zbora sklenjenimi in predložila je zboru v tem smislu izdelane načrte. Pa ker za deželo niso bile ugodne, jih naš deželni zbor ni hotel sprejeti ne l. 1869. in tudi ne l. 1871. Še le ko so naši narodni poslanci videli, kako hudo se je delalo z zvestimi Tirolci, ki so se tudi branili novih šolskih postav in so se bali da bi se pri nas ravno tako ne godilo, sprejeli so l. 1872. te postave, pa so jih tako predelali, da so za našo deželo, kolikor je le mogoče ugodne. Tako n. pr. določuje ta postava, da naj se šole napravljajo le tam, kjer se potrebni stroški nahajajo (§. 4); da morajo otroci le do 12. leta hoditi v šolo in ne do 14., kakor zahteva državna postava (§. 17). Da-si ta postava našim nemčurkim poslancem ni bila po volji in so kričali, da nikdar ne bode potrjena, so jo cesar vendar le potrdili.

A kaj pomaga najboljša postava, če se ne izvršuje, kakor bi se morala? In to velja zlasti o naših šolskih postavah. Naši narodni poslanci so jo vedeli tako vkreniti, da bi morala naša domača stranka imeti večino v deželskem šolskem svetu; a vlada se za dotično določbo postave ni veliko zmenila, in mu je po sili vrnila realninega vodjo g. Mrhala, ter si na ta način

pridobila večino. Ker deželni šolski svet končno določuje vse šolske zadeve, oskrbljuje jih vladi vdana večina tako, kakor je vladinim možem na korist, ne pa deželi.

Veliko moč imajo tudi šolski nadzorniki, oni so prav za prav duša vsega šolstva. Da ima vlada nadzornika sebi popolnoma vdanega, dala je penzijo g. Jarcu, in namesto njega imenovala za deželnega nadzornika ljudskih šol enega najhujših nemčurjev ljubljanskih, g. Pirkerja, ki v liberalnem duhu izvršuje šolske postave.

Kdo je tedaj kriv, da šole ljudem tako zelo presedajo? Narodni deželni poslanci gotovo ne; oni so se za ljudstvo naše potegovali, kolikor so le mogli; kriva je v prvi vrsti šolska postava, ktero je za vse dežele izdelal Dunajski nemško-liberalni državni zbor, in ktera se nikakor ne sme prestopiti; kriva je nemško-liberalna večina deželnega šolskega sveta kranjskega, kriv je nemčurški šolski nadzornik, ki v svojem smislu izvršujeta postave od deželnega zbora sklenjene. Čudno je tedaj, če okrajni glavar, ki je pri volitvah za državni zbor na vso moč si prizadeval, da bi bili izvoljeni privrženci tiste nemško-liberalne stranke, ki je v državnem zboru take šolske postave naredila in vsim deželah jih vsilila, odgovornost za to zvrča na narodne poslance in s tem pri ljudeh spodkopava zaupanje do njih. Naši poslanci se bodo morali potegniti za svojo čast in v prihodnjem deželnem zboru vlado vprašati, kako li more trpeti, da njeni uradniki deželne zastopnike pri ljudeh tako črnijo in obrekujejo?

Podlistek.

Občni zemljepis,

opisal

Janez Jesenko,
profesor v Trstu.

Naznanjena ta knjiga obsega skoro 30 tiskanih pól ali 467 strani v veliki oktavi, in vsaka stran ponudi čitatelju toliko raznovrstnega berila iz zemljepisa, kolikor ga je na eni strani le natisniti mogoče. Vidi se, da profesorju Jesenku ni bilo za to mar, da bi knjiga bila narastla še za 3 do 4 pól, kar bi mu bilo mogoče, ko bi bil hotel prodajati na pol prazen papir. Cena knjigi, ki se dobiva pri vsih prodajalcih bukev Slovenske Matice, je jako nizka, primeroma na pol nižja ko pri enakih nemških knjigah in vsaj viša ne, ko je pri knjigah Slovenske Matice.

Prvi oddelek nje je odločen „zvezdoznanskemu“ zemljepisu. „Zvezdoznanski“, „prirodnoznanski“ in „državoznanski“ zemljepisi se glasé dotični izrazi za matematično, fizično in politično geografijo ter kažejo na velik napredek v slovenski zemljepisni termino-

logiji. Po gradivu vidimo, da je pisatelj poznal in čital, pa tudi primerno porabil najnovejše astronomične preiskave in opazke. Primeri n. pr. poglavje o „nepremičnicah“ str. 10 in 11, ali o „solnci“, str. 12 in 13 itd. In celo suhoparno gradivo zvezdoznanskega zemljepisa vedel je tako obravnavati, da ga vsak čitatelj lahko prebavi. Tako govori o „repatičah“ str. 22 in 23 ter to poglavje sklene s sledečim odstavkom: „Ker se (namreč repatic) golim očem le redkokrat prikažejo in ker so njih lastnosti še zelo neznane, zato ljudje zagledavši je na nebu marsikaj bledejo. Uže od starodavnih časov so si domišljevali strašne nesreče, ktere v repaticah naznanjajo božjo jezo. Vojska, kuga, lakota in druge reve so trle človeštvo, ko se je kaka repatica prikazala; če je ni bilo videti, so jo pa ljudje izmislili. Neizobraženega človeka plaše namreč vse naravne — posebne prikazni; le z vsakdanjimi se s časoma seznanili in sprijaznili, ker se redno ponavljajo. Kar pa preseže njegovo kratkovidnost, to ga napolnuje s strahom in trepetom pred bodočnostjo.“ Tako naš zemljepisec; s tem kaže da je dobro opazoval in natanko premišljeval razne navade in razvade, vse pedsodke našega prostega ljudstva.

Vsestransko dosta bogatiji je drugi oddelek, odločen „prirodnoznanskemu“ (fizičnemu) zemljepisu. Poleg obširne terminologije, ktero si je pisatelj moral po večem ustanoviti, da ne pravim narediti, znal je obširno gradivo primerno pregledati in odbrati, kar se mu je zdelo pripravnega knjigi, v prvi vrsti namenjeni našim srednjim šolam. Povsodi pa je znal prirodnoznanske prikazni na zemlji zanimivo popisati in v tem loči se naša slovenska geografija od vsih šolskih nemških geografskih knjig. In ta lastnost sama bi jo imela posebno priporočati čitajočemu slovenskemu občinstvu. Pa vsak naj sam sodi o rečeni resnici, zato naj tu sledi poglavje o „svetlikanji (fosforescenci) morja“ str. 34. „Prekrasno je pogledati morje po noči, kedar se sveti, kar se povsodi, posebno lepo pa med povratnikoma lahko vidi. Svetlikajo se ali samotera njegova mesta, ali obširne vodene planjave. Samotera mesta se lesketajo v raznih barvah, sosebo pa v rudečkasti in rumenkasti ali pa v višnjevi, tu kot male iskrice, tam kot goreče kepe v velikosti krožčka. Kjerkoli se po vodi kaka stvar hitro giblje, ondot se mahoma zasvetijo tisočerna mesta v razni velikosti, zlasti krasno ob sprednjem delu plavajoče ladije, ali za njo

Pri ti priložnosti naj še omenim, da se gledé šolskih postav od nas ločijo tudi mladostloveneci, ki tirjajo, da naj se šole vravnajo sicer na narodni podlagi, a v liberalnem duhu šolskih postav dunajskega državnega zbora. Tudi mi smo za šole in djansko kažejo to naši duhovniki, ki prostovoljno podučujejo otroke, kjer nimajo vredjenih šol; a nikakor nismo za silo, ktera se ljudem godi, in za strašne stroške, ktere jim bodo šole prizadevale. Kaj bode ljudem tudi pomagalo, če bodo imeli po tri- ali štiri razredne šole, in visokoučenih učencikov, pa ne bodo imeli kaj uživati ne s čem se oblačiti? ali če bodo otroci v šoli mnogo lepih in morebiti nepotrebnih reči slišali, pa lakote medléli in mraza se tresli?

Šole naj se le delajo, pa zavoljo tega naj se ljudem ne nakladajo bremena, kterih nositi ne morejo!

Ukaz ministra Stremayr-a zarad slovenščine v slovenskih srednjih šolah.

(Konec.)

Po čisto ravnem načinu, kakor kratko prej omenjeni paralelni oddelki ljubljanske gimnazije se imajo vravnati štirje razredi realne gimnazije v Novem mestu in v Kranju; v obeh zavodih bo poduk v risanju s prosto roko od prvega, oni v laščini od tretjega razreda rabil nemški jezik. Štirje gorenji razredi v Novem mestu se imajo vseskozi posluževati nemškega učnega jezika, le predmet slovenskega jezika ima ta jezik tudi kot učni jezik.

Za poduk v nemščini se imajo v vseh gimnazijskih razredih z nemškim jezikom odločiti po tri ure na teden; v I. razredu z nemškim učnim jezikom se ima povikšati to število na štiri ure. Slovenski jezik se ima v vsakem spodnjem razredu po tri, v vsakem gorenjem razredu po štiri ure na teden učiti, pa je skoz celo gimnazijo za one učence obligaten, ki so pričeli svoje študije v I. razredu s slovenskim učnim jezikom. Za take, pri kterih to ni bilo, je poduk ta prost, ima se pa tako uravnati, da v gorenjih razredih dotični učenci se morejo vdeleževati obligatnega poduka za nekdanje učence spodnjih razredov s slovenskim učnim jezikom.

Ta uredba učnega jezika na do zdaj omenjenih zavodih ima veljati za odločno (definitivno) in je tako dolgo v veljavi, dokler ne bo osnova zavodov s slevenskim učnim jezikom mogoča. Le v tem slučaju, če bi se popolnoma sposobne učne in vodilne knjige za poduk v matematiki v I. in v latinščini v III. razredu napravile in potrdile, se more premišljevati o vprašanju, ali naj se raba omenjenega jezika tudi na ta učna predmeta v navedenem razredu raztegne. Določbo o tem pridržujem svoji razsodbi.

Čisto drugačna, kakor pri do zdaj obravnavanih zavodih, je razmera pri realki. Oni učenci njeni, ki nameravajo svoje študije končati s spodnjimi razredi, bodo v prihodnje pripravniše prestopili na meščanske učilnice, ki se imajo zdaj po deželni postavi od 29. aprila 1873 brž osnovati. Kdor pa misli nadaljevati svoje realkino izobraževanje, tudi si noče svoje prihodnje poti v praktičnem življenju graditi pustiti po mejah okrožja slovenskega jezika. Za takega učenca ima toraj vajenost in izurjenost pri rabi nemškega jezika še neprimerno večji pomen, kakor za veliko večino gimnazijskih učencev. Iz tega vzroka se mi zdi na ljubljanski realki od leta 1873/4 dalje le raba nemškega kot učnega jezika dopustljiva, izvzemši poduk v slovenščini v gorenjih razredih. Da se pa vendar-le v okom pride težavam pri poduku, ktere bi vtegnile nastati za posamezne učence realke pri vstopu v I. razred zavoljo izključljivega rabljenja nemškega kot učnega jezika, dovolim ustanovo pripravljavnega razreda na ljubljanski realki, če se vidi, da je vsaj 20 prosilcev takega pripravljenja potrebnih. Za ktere učence ljubljanske realke je slovenski jezik obligaten predmet, to bo določila deželna postava; dokler se taka postava ne dá, je gledé tega ukaz 8. maja 1871, št. 2431 vodilo. Vse te po meni učinjene uredbe so veljavne popolnoma že za šolsko leto 1873/4.

Na Dunaji 20. septembra 1873.

Minister bogočastja in nauka:

Stremayr s/r.

Politični pregled.

V Avstrijskih deželah.

Klub konservativnih državnih poslancev se je ustanovil in grofa Hohenwarta izvolil za prvosednika. Kakor „Osten“ piše, se bode imenoval „klub desnega centra“, ter delal na to, da se ustava razvija na poglagi oktoberske diplome, da cerkev samostojno opravlja svoje zadeve in da se vsim narodom zagotovi enakopravnost.

Dr. Razlag, dr. Vošnjak in Pfeifer menda ne bodo vstopili v ta klub, ampak hočejo, kakor se sliši, z Vitezičem in še nekimi poslanci ustanoviti poseben klub, ki bode gledé narodnih in cerkvenih vprašanj samovoljno postopal.

Iz Berolina se „Vaterlandu“ piše, da bi nekteri kaj radi videli, da bi Pruska posodila Avsirii kakih 150 milijonov srebra. S tem bi priklenila Avstrijskega orla k Pruskemu, bi vtrdila vlado svojih prijateljev na Dunaju, bi si pridobila novih, ter bi s tem dobro obrnila svoje srebro, ki nima več tolike vrednosti, odkar se bode v zlatu računilo.

V zadujem listu vrnila se je v so-stavek o „federalističnem shodu“ bistvena pomota. V 12. vrsti namreč je brati: Grof Hohenwart je pa tudi bil za to, da se na vsak način v državni zbor gre. Pravo je: Grof Hohenwart pa tudi ni bil za to, da se na vsak način (udbedingt) v državni zbor gre.

Vnanje države.

Pruska. Namesto grofa Roona, ki se je prostovoljno odpovedal predsedništvu, imenoval je cesar kneza Bizmarka zopet za predsednika, Caupausena pa za podpredsednika pruskega ministerstva.

„Tygodnik kat.“ piše, da bode ošabni liberalizem gotovo odstavil Poznanskega nadškofa grofa Ledochovskega, da mu bode pa duhovščina vdana in zvesta ostala, ter ga za edinega pravega pastirja imela, če bode tudi v pregnanstvu na tuji zemlji živel!

Francoska. Komisija, ktero je narodna skupščina volila, da se posvetuje o podaljšanju predsednikove oblasti, bila je s 13 glasovi proti 2 za podaljšanje, in je pripoznala skupščini tudi pravico, da sme to oblast podaljšati še za

poleg vodene brazde in ob parobrodskih lepoticah.“

„Po nekterih krajih se svetlikajo, sosebno v gorkem pasu in v mirnem morji, ki se k viharju pripravlja, doolge in večkrat prav široke proge. Najbolj se pa odlikuje ona penasta, belkasto-goreča vodena brazda, ki sicer daleč po morji zaznamuje sled ladije, vendar se nikjer ne razširi čez valovito morje. Ob krmilu se iskre utrinjajo, morske ribe in kopajoči se ljudje v plamenu goré, kipeči valovi se ob ladijskih straneh svetlikajo kot bliski ter zažarijo vse stvari, kterih koli se dotaknejo. Še krasnejši pa je pogled, kader goré široke planjave v temno-belkastih bliščobi, ki pokriva vse obzorje. Bele zvezde nižjih redov otemné in ladija se nam zdi da piava po mlečnatem morji. Pri tej prikazni oko zastonj išče onih bliščečih toček in posameznih gorečih reči in ladija ne zarisuje več onega svetlega sledu, kajti belkasta svetloba prešinja krog in krog vse, naj mirno stoji ali se pa še tako hitro naprej pomiče. Pa take krasote nima le površje morja; tudi neizmerne njegove globočine se blišče v čarobni svitlobi, po kteri krasne ribe sem ter tje švigajo. Ta svitloba izvira iz malih žolčastih živalic, zvezdarjev, košarjev, močelah in

drugih, ki v brezštevilni množini v morji prevabijo in so po večem tako majhne, da jih v eni kapljici lahko več ko 100 živi. Poleg tih živalic morebiti tudi nektre mrtve in gnjijoče stvari napravljajo to krasno prikazen, ki jo v obče svetlikanje morja imenujemo.“ Tako naš pisatelj.

Občni zemljepis profesorja Jesenka je do zdaj edina slovenska knjiga, ki obširno obravnava vse zemljepisno gradivo. Zemljo in razne razmere na nji poznati treba je dandanašnje vsakemu izobraženemu človeku, rekli bi, vsakemu čitatelju. Ker so naše srednje šole po učnem načrtu kaj zelo zanemarjale ta prevažni nauk, mogel se je izmed nas vsak sam učiti zemljepisa iz posebnih knjig. V bodoče slovenskemu občinstvu pač ni treba več segati po tujih — nemških geografijah, kajti naznanjeni slovenski zemljepis bode gotovo vsakemu zadosteval, naj že išče potrebnega poduka v zvezdoznanskem, prirodoznanskem ali pa državoznanskem — topografičnem — statističnem zemljepisu.

Tudi z drugega ozira priporočamo knjigo domačemu občinstvu. Prof. Jesenko je — kar je „Zgodnja Danica“ in „Zora“ pred nekaj časom primerno omenila — zdaj edini sloven-

ski učitelj, ki obširne knjige tudi sam — na lastne stroške zalaga. Poleg velikega truda, poleg velikih materialnih stroškov ga je poprej saj nada podpirala, da se bodo knjige njegove pri poduku v šolah tudi rabile. Ministerstvo jih je tudi potrdilo, a par tednov poslej odpravilo slovenske razrede v naših srednjih šolah, Kranjsko gimnazijo premenilo v popolnem nemško, v kratkem odpravilo je vsaktero slovensko podučevanje. Naši nasprotniki neprestano kričé: „imate šolskih knjig“, a par trenutkov poslej, ko smo n. pr. dobili potrjene slovenske knjige za zemljepis in zgodovino, nam nepogojno prepovejo ta poduk v slovenskem jeziku. O doslednost! Prav dobro je zadnja „Zgodnja Danica“ zarad te doslednosti in nemčurske zagrizenosti šibala ministerstvo in vso sedanjo šolsko uredbo. Moralna dolžnost vsakega narodnjaka je, da si kupuje domače knjige ter vsak po svoji moči podpira razvitek domačega slovstva. Hujše ko nas zagrizeni nasprotniki k zidu pritiskajo, tem pogumnejše moramo odbijati vse napade ter jim dejansko dokazati, da smo sposobni domače razmere po domače sami si vravnati. Že zarad tega še enkrat priporočamo naznanjeni „Občni zemljepis“:

dalje, kakor trpi njena oblast. — „Union“ in „Univers“ trdita, da pripravljajo v Marseille-u in njegovem okraju prošnjo za ustanovitev kraljestva. — Levičniki hoteli so staviti predlog, da se naj zastran vladinine vredbe vpraša ljudstvo, pa brž ko ne se bodo zedinili s Changarnierovim predlogom.

Španjska. Poročila iz Madrida skušajo zmago Karlistov tajiti; od drugih strani pa se poroča, da so Karlisti pri Sebastianu premagali tudi republikanskega generala Loma, in mu ubili 117 mož; 14 konjиков pa jo je potegnulo h Karlistom.

Srbska. Novi ministri so, kakor „P. Llojd“ piše, velevažni možje. Prvosednik in ob enem minister vnanjih zadev je Marinovič, človek v državnih rečeh izveden in izurjen. Minister notranjih zadev je odvetnik Žumič, izvrsten govornik in hud nasprotnik Rističev. Minister bogočastja je Kristič, ki je bil že večkrat minister vnanjih zadev in bogočastja; minister prava pa je Zenič, najslavniši jurist v deželi, ki je službo pravnega ministra že večkrat opravljal in tudi bil že prvosednik v ministerstvu. Protič postal je vojni in Magasinovič stavbeni minister; denarni pa je ostal poprejšnji. Sploh so ljudje z novim ministerstvom zadovoljni.

Iz državnega zbora.

V tretji seji zbornice poslancev 10. t. m. bili so nazoči vsi ministri. Po prisegi novo prišlih poslancev prebral je začasni predsednik imena tistih poslancev, katerih volitve so do zdaj potrjene, in potem imena tistih, katerih volitvam se ustavljajo. Med temi so tudi Kranjski poslanci Apfaltrern, Suppan in Thurn, in Istrski baron Polesini.

Po predlogu Pergerjevem sprejme se potem začasno opravilni red, ki ga je izdelal odbor poprejšnjega državnega zbora. Na to so volili predsednika. Od 286 oddanih glasov dobil jih je kolovodja mladonemcev dr. Rechbauer 205, dr. Brestel 20, 28 listkov pa je bilo praznih. Rechbauer prevzel je vodstvo zborovo z ogovorom, v katerem je obetal da hoče nepristransko voditi zborove seje. Za podpredsednika sta bila potem izvoljena Vidulič in baron Pillersdorf. — Na to je dr. Herbst stavil predlog, da se na cesarjev govor odgovori z adreso, in da se za to voli odbor iz 15 udov. Izvoljeni so bili v ta odbor sami ustavoverci, med njimi tudi baron Apfaltrern.

11. t. m. je bila IV. seja, in vlada predložila je zbornici načrt postave, da bi smela na posodo vzeti 80 milijonov srebra za podporo trgovine in novih železnic.

Dopisi.

Iz Ribnice, 8. novembra. Volitev deželnega poslanca v Kočevji se je 7. t. m. srečno izvršila. S težkim srcem in v velikem strahu zaradi izida volitve so se naši možje podali na volišče, ker so vedeli, da si bo zloglasni g. Fladung vse prizadjal za ustavovernega kandidata Brauneta, da je nekoliko naših mož nezanesljivih in da so štirje volilni možje narodne stranke po zadnji volitvi v deželni zbor svoja prejšnja bivališča zapustili in daleč iz našega okraja se preselili. Toda srčnost in navdušenost je naraščala, ko so prišli ti zadnji volilci vsi štirje. Slava vrlim rodoljubom, ki so važnost in ob enem nevarnost volitve v Kočevji prevideli in iz ljubezni do naroda daljno pot — eden celó iz Mirne — storili! Pričela

se je volitev. Med tem ko so slabo porazumljeni Kočevarji volili v komisijo vse križem, skoraj eden drugemu, so naši možje, prej že dogovorjeni, enoglasno volili izmed sebe v komisijo, ki je imela štiri naše može in za predsednika g. Blaža Lenčeka, župnika iz Loža. Naši volilci, trdni in neomahljivi, so glasovali enoglasno za kandidata Primoža Pakiža, posestnika „izpod gore“, ki je dobil 39 glasov — v sili je moral voliti tudi sam sebe; — Kočevar Braune je imel 37 glasov.

K naši zmagi pripomogli so Kočevarji sami, ki niso prišli k volitvi v polnem številu, kakor smo pričakovali. Saj je Fladung neki zanašaje se na kočevsko edinost in našo neslogo, za katero se je na vso moč, a z jako pičlim uspehom napenjal, že davno poročal v Ljubljano, da zmaga ustavovernega kandidata je gotova. Ko pa Kočevarji niso prišli vsi k volitvi, in smo mi zmagali s svojim kandidatom, je rekel oče Fladung z resignacijo: „Prav jim je, zakaj pa niso prišli“; — in občudoval je značajnost in politično zrelost slovenskih mož.

Obžalovati nam je, da so se vendar štirje volilci iz slovenskih krajev vsedli na Fladungove limanice, namreč eden iz Travne gore, eden iz Sajovica, eden iz Jurjevice, in eden iz Kostela. Tužna mati, ki jih je rodila! Kaj imajo za svoje nemško glasovanje? Od domovine prekletstvo, od rojakov in sosedov zaničevanje, od Fladunga za hrbtom posmeh. Župan iz Dobropolja je bil Fladungu dal besedo, da bo volil Brauneta, ker menda ni še vedel za našega kandidata. Šel je k volitvi bolj nazaj kot naprej; revež ni vedel, kaj bi storil, slednjič je dal glas stričniku svojemu Jakliču, da bi se Fladungu ne pokazal popolnoma figamoža; toda zameril se je s svojo omahljivostjo drugim slovenskim volilcem in rojakom sploh, ki so ga doslej spoštovali kot značajnega možaka. Pohvaliti moramo pri ti priliki gospoda Lunačka iz Loškega potoka, ki je doslej pri volitvah doma ostajal, letos pa je volil in — cesar se nismo nadjali — volil je z nami. Mož spozna, kar žalibog mnogi tujci pri nas ne spoznajo, da na slovenski zemlji, med Slovenci in od Slovencev živi.

Hvala in slava tudi drugim slovenskim volilcem, ki so nepremakljivo stali za kandidata, ki so si ga iz svoje srede izbrali. Kdor jih je videl, bral jim je lahko na obrazih, da so poštenjaki, kolikor mož toliko značajev, da jim v prsih bije za narod slovenski vneto srce. — Da je bila po težavni, a tim slavniši zmagi radost volilcev velika, mi ni treba praviti. Ostali so še nekaj časa skupaj v Kočevji in potem v Ribnici ter med petjem veselih pesmic napivali prvakom volilnega dne, zlasti izvoljenemu poslancu g. Primožu Pakižu, ki je v svojem odzdravu volilcem obljubil, da bo vedno delal z vsemi močmi na blagor in korist slovenskega naroda, za vse pravo in pošteno po geslu: vse za vero, dom in cesarja.

Upamo, da bo vrli mož, ki ga vsa okolica spoštuje, to slovesno obljubo zvesto spolnoval z besedo in djanjem. Bog ga živi!

V Trstu, 5. novembra. Tržaška okolica, dasiravno ni velika, je jako različna. Med temi malo vasim, kolikor jih ima, se nahajajo povsod drugačne navade (uzance) in šege. Eni vedno sedanjemu času neprimerne reči še na dan vabijo, v enih krajih pa vse le modérno in novodóbnno na luč prihaja. Dalo bi se v ti stvari jako veliko napisati in pretresovati značaj in morala, zrelost in nevednost; toda vse to s pravimi barvami naslikati hočemo pustiti za prihodnje, zdaj naj omenim le nerodnosti in njenega političnega značaja.

Tržaški okoličani so se bili začeli l. 1848. oživljati in politično gibati. V prvi vrsti tistega časa je bila vas Barkola kraj morja. Nek star župnik, priljuden in vedno nekoliko humoriističen mož, je obilno k temu pripomogel. „Novice“ so bile v Barkoli v več iztisih, ko še v drugem kraju od tega nič vedeli niso. Tako so se narodno izobraževali, se navadili lepih narodnih pesem, ktere so do danes ohranili; žalibog, da ni več v tistem teku kakor pred štirimi leti!

V drugih krajih okolice se nahaja še kak kraj, kjer se zavedajo do sedaj le malo, ali skor nič ne; v nekih krajih pa vlada zopet velika nasprotnost. V najbolj narodnem stanu ste vasi Skedenj in Rojan. V Skednju so okoličani najbolj politično zreli cele okolice, berejo različne slovenske časopise, imajo katoliško društvo itd. Kar se tiče materijalnega stanu, so tudi Skedenjci prvi. Domoljubje zapaziš na prvi pogled v vasi. Ako greš v cerkev, zadonijo ti lepo ubrani glasovi slovenskega zbora. Pevsko društvo, ktero imajo domači fantje pod vodstvom vrlega učitelja g. Čenčurja, mora se kot dobro izšolano pripoznati, ktero se s čistimi glasovi posebno odlikuje.

Čul sem iz zanesljivega vira, da nameravajo Skedenjci napraviti svojo založnico; v to jaz ne le svetujem, temuč tudi z veseljem zakličem: Naprej! Založnica je jako potrebna naprava, ker s tem bodo kmetje prosti židovskih pijavk, in kapital ostane pri narodu. Ta dva faktorja pa sta edina, ktera zabranjata napad na narodnost. Ob času kolere, ktera še vedno kako žrtvo tirja, je umrl pred nekaj dnevi od pevskega društva izvrsten pevec v Skednju; pevci se zberejo in zložijo skupaj za črno mašo; naprosili so si priljubljenega gospoda domačina Petra Martelanca, da jim je v Trstu pri starem st. Antonu, opravil peto črno mašo za udom pevskega društva.

Po dokončanem opraviu ko se je pevsko društvo zahvalilo z lepim darom za sv. mašo, je blagodarni g. Martelanec podelil dar ubogi vdovi ranjcega. Srčna mu hvala! Bog ohrani mnoga leta vrlega gospoda! D-r.

Iz Renč, 4. novembra. Svobodnjaki v enomer tulijo po svojih listih, kteri ravno razodeto vero posredno napadajo, da ona ni v nevarnosti! Če tudi ni splošne nevarnosti zaradi božjega varstva nad njo, vendar je vulgarni liberalizem kriv, da se že javno čedalje manjše spoštovanje, drugod celó zaničevanje do nje kaže. Ti ljudje so nekako Turkom podobni, ki so nekaj za kristjani tekli in dohiteli jih, jim rekli: „ne boj se brate!“ pa v ravno tem hipu je bila že tudi njih glava proč. Blizo tako ravná „Soča“, češ, da vera nij v nevarnosti, ob enem pa s svojo makijavelistično in rabulistično ostudno pisavo spoštovanje do vere, duhovščine in papeža v ravno tistih listih spodkopuje. Se li to ne pravi vero v nespoštovanje in s tim v nevarnost devati? Nekdo je k temu očitjanju slovenskih liberalcev prav opazil, da, kdor nima svoje hiše, temu se tudi ni bati, da bi mu ne zgorela. Da je pa pri mnogih kratkovidnejih vera, ta največi slovenski biser, spodkopana in že malo spoštovana, to sem sam na svoja ušesa ravno v Sežani slišal. Nek volilec „Sočine“ stranke je na cesti očitno in besno-veselo rekel, da „manj ko človek veruje, boljše je“. To vse le verska nevarnost in liberalizem, najbolj po časnikih zatrosen, vzrokuje. Mi pa pod svojo slavno zastavo tudi očitno spoštovanje — kadar se to potrebno dozdeva, — do vere povdarjamo, kajti brez tega povdarjanja in spoštovanja mora vsak narod moralno propasti in tacega propada, ki nosi

